

SECCIÓ DE SENDERS

A.E.TALAIA

DEL BAIX EBRE AL SOLSONÈS

14ª Etapa : TALAVERA DE LA SEGARRA - RUBINAT - CERVERA

24 de gener 1993

HORARI PREVIST

Sortida de Vilanova i la Geltrú.	7 h
Sanata Coloma de Queralt. Esmorzar.	8.45 h
Sortida cap a Talavera de la Segarra.	9.15 h
Talavera de la Segarra. Inici de l'etapa.	9.45 h
Rubinat. Reagrupament.	11.05 h 11.25 h
Coll de Montpaó. Reagrupament.	11.55 h 12.10 h
Sant Pere Gros. Reagrupament.	13.10 h 13.30 h
Cervera. Dinar i visita.	14 h
Sortida cap a Vilanova.	17 h
Vilanova i la Geltrú.	18.45 h

Notes.-

- ** Esmorzarem a Santa Coloma de Queralt, al cafè l'Estrella, dels germans Gassó.
- ** No trobarem fonts pel camí.
- ** Després de dinar farem una visita comentada pel nucli antic de Cervera.
- ** Si us plau, sigueu puntuals i respecteu els reagrupaments.

SECCIÓ DE SENDERS

A.E.TALAIA

DEL BAIX EBRE AL SOLSONÈS

14ª Etapa : TALAVERA DE LA SEGARRA - RUBINAT - CERVERA

24 de gener 1993

L'etapa d'avui és un passeig per la part meridional de la comarca de la Segarra, des del poblet de Talavera, situat gairebé als 800 m d'altitud, fins a la seva capital, Cervera, emplaçada a la riba del riu d'Ondara, a uns 500 m. Serà, doncs, una llarga davallada que ens permetrà gaudir plenament, si la boira ens ho permet, del característic paisatge segarrenc: turons de suaus pendents amb els vessants esglaonats per les omnipresents marjades. Per ací no trobarem grans boscúries però a canvi sí que veurem les grans extensions dels camps que en aquesta època comencen a verdejar.

De Talavera anirem cap al poblet de Rubinat, conegut en altres temps per una batalla famosa i també per les virtuts de les seves aigües salabroses. Després, seguint la carena, arribarem a la collada de Montpaó, on deixarem la variant que baixa cap a Sant Pere dels Arquells i es dirigeix directament vers el Mas Suau; en aquest indret trobarem un curiós refugi de caçadors amb campanaret *romànic* inclòs. A continuació, per una petita vall, baixarem fins a la riba del riu d'Ondara on podrem visitar el notable edifici romànic de Sant Pere Gros; tot seguit, una suau pujada ens portarà fins a Cervera on finalitzarem l'etapa.

LA SEGARRA

La comarca de la Segarra comprèn una gran part del territori de l'Altiplà Central de Catalunya, que separa el vessant mediterrani que s'estén cap a llevant, i el vessant del Segre i la fossa de l'Ebre, que s'obre a ponent. Limita a l'est amb la comarca de l'Anoia, al nord-est amb el Solsonès, al nord-oest amb la Noguera, a l'oest amb l'Urgell i al sud amb la Conca de Barberà.

Actualment, i basant-se en la divisió establerta per la Ponència de 1936, la Segarra té 646.16 km² d'extensió territorial, repartida en 21 municipis amb una mica més de 17000 habitants. Aquest territori teòricament s'ha vist engrandit fins a 780.18 km², puix que recentment s'ha afegit el municipi de Llanera de Solsonès, de la comarca del Solsonès, al municipi segarrenc de Torà de Riubregós.

De tota manera, la divisió establerta el 1936 no es va adaptar a la realitat històrica de la comarca, car molts municipis que en l'enquesta feta el 1933 es consideraven part d'aquesta van ser inclosos en altres comarques i en canvi, altres municipis que no es consideraven com a

segarrencs sí que s'hi incorporaren. Malgrat tot, la comarca sorgida d'aquella divisió es prou homogènia perquè es pugui tractar com un tot geogràfic i històric. Això no estalvia, però, de ressenyar que dins la Segarra hom ha de deixar constància d'una subcomarca clarament diferenciada: **la Ribera de Sió**, que no aconseguí de veure reconeguda una personalitat independent. En el que és pròpiament la Segarra es pot distingir **la Segarra Alta**, centrada a Torà de Riubregós, **la Segarra Central**, amb cap a Cervera, i **la Segarra Baixa**, centrada a Vallfogona de Riucorb.

La Segarra forma part de tres conques hidrogràfiques: la del Segre, la del Llobregat i la del Gaià, a les quals van a parar les seves aigües a causa dels seus declivis vers ponent, que és el principal, llevant i migdia. La xarxa hidrogràfica és poc important i es basa fonamentalment en quatre petits rius: el **riu Corb**, el **d'Ondara**, el **Sió** i el **Llobregós**, el cabal dels quals és molt escàs i a vegades fins i tot inexistent en certes èpoques de l'any. De tota manera la seva importància dins la comarca ha estat prou gran en la configuració del relleu, i han excavat amples valls i torrenteres, en les vessants muntanyoses, que han ajudat a configurar l'actual paisatge segarrenc.

Vist a primer cop d'ull, aquest paisatge té com a característica sobresortint les fileres de serrats de poca altura i de color groc, lleugerament blavós, d'escassa i quasi bé estepària vegetació a la part solana, amb algun petit bosc als vessants obacs i els planells careners feblement embosquinats. El conjunt veu trencada la seva monotonia de serrats per les llargues i relativament amples valls esglaonades, per les quals s'escolen els minsos corrents d'aigua. Però no n'hi ha prou amb la descripció natural del paisatge, perquè l'acció de l'home també l'ha configurat fortament. L'home ha fet desaparèixer, en molts llocs, les clapes de bosc originàries i els característics garrics mediterranis, conquerint a la natura terrenys gairebé inaccessibles. Això fa que el paisatge segarrenc es destaquï per l'omnipresència dels conreus i per la munió de parets de pedra, fetes amb paciència secular, que han fet dels pendents de les muntanyes un seguit de bancals i terrasses conreades.

RUBINAT

El 1972 es va crear una nova entitat municipal amb el nom de **Ribera d'Ondara** per la fusió dels antics municipis de Sant Antolí i Vilanova i de Sant Pere dels Arquells, el primer de 23.58 km² i el segon de 30.67 km², de manera que el municipi resultant té 54.25 km² i es compta per tant entre els més extensos de la comarca puix que la mitjana municipal, abans de les modernes annexions de termes, no arribava als 25 km².

El municipi té la clàssica configuració segarrenca de petites muntanyes originades per l'erosió i planures entre les quals s'escolen tres torrents principals, el **riu d'Ondara**, el **Torrent Salat** i el **de Montpalau** que es forma a l'Astor. El poblament tradicional era de petits nuclis enfilats en els turons a excepció del sector del riu d'Ondara, on l'abundància d'aigua i el pas del camí tradicional de Barcelona a Lleida, el clàssic *camí del blat*, féu aparèixer molt antigament un petit monestir, molins, nuclis de poblament i alguns antics masos.

El terme actual s'estén pel nord-oest de Talavera i té Cervera com a límit ponentí. La vall del riu d'Ondara parteix el municipi pel mig i de llevant a ponent té els antics nuclis de Montfar, Sant Antolí, els Hostals de Cervera i Sant Pere dels Arquells. A la ribera dreta, més o menys apartats, hi ha Pomar, Montlleó, Briançó i el vell castell de Timor. Montpalau cau sobre la riba esquerra. Llindars i Sisquella es troben als plans del sud-oest del Torrent Salat, que entre

petits boscs i amplis conreus baixa pel migdia de les costes de Pavia i desguassa al riu d'Ondara a migjorn de Cervera; en aquest mateix sector i més apartat hi ha Gramuntell i a la dreta del torrent, enlairat en un tossal, Rubinat. El punt més alt del terme és el **Castellot de Montlleó** a 708 m.

El **Torrent Salat** té aquest nom per les seves aigües salabroses i amargues i amb un bon component de magnesi, que algun temps foren comercialitzades amb el nom d'aigua de **Rubinat**; resten encara els pous i les ruïnes de les construccions que recorden aquesta explotació. També té valor mineral alguna de les fonts que hi ha al sector de Timor.

Rubinat, escrit antigament **Rabinat**, és el lloc històricament més important de l'antic municipi dels Arquells. Es troba situat a uns tres quilòmetres a l'esquerra del riu d'Ondara, sobre els Hostals, a la costa d'un turó que ateny els 668 m d'altitud. En aquest tossal comença el **serrat de Montpaó**, que des ací fins a Cervera separa la vall d'Ondara de la fondalada del **Torrent Salat**. Vers el naixement d'aquest torrent, a la partida de **Sant Romà**, hi ha la capella d'aquest nom, documentada des del segle XIII, però refeta més tardanament. Ara es troba abandonada i a la mateixa clotada hi ha les restes dels xalets, font i pous d'on es treia l'aigua de Rubinat. També es veuen en la mateixa vall, entre Rubinat, la Sisquella i Llindars restes de masos, ara tots ells abandonats.

El **castell de Rubinat** fou conquerit i repoblat pels Òdena entorn el 1055, els quals dominaven també el castell de Llindars, supeditat inicialment al de Rubinat, i el de Montlleó. Sota els Òdena hi havia una família militar, els **Rabinat**, documentada el 1112, que acabaren essent senyors del lloc vers el 1240. Dintre el mateix segle passà als Caercí de Cervera, que a l'inici del segle XIV el van vendre a l'abat de Poblet. L'any 1350 fou adquirit pels Alenyà i passà després per diferents senyors fins que el 1476 el rei Joan II el donà a Joan Aimeric, que creà amb els llocs de Sant Antolí, Rubinats, Pallerols i Timor, la **baronia de Rubinat**. Aquesta passà, per aliança matrimonial, als comtes d'Erill, que foren senyors del lloc fins a la fi de les senyories jurisdiccionals.

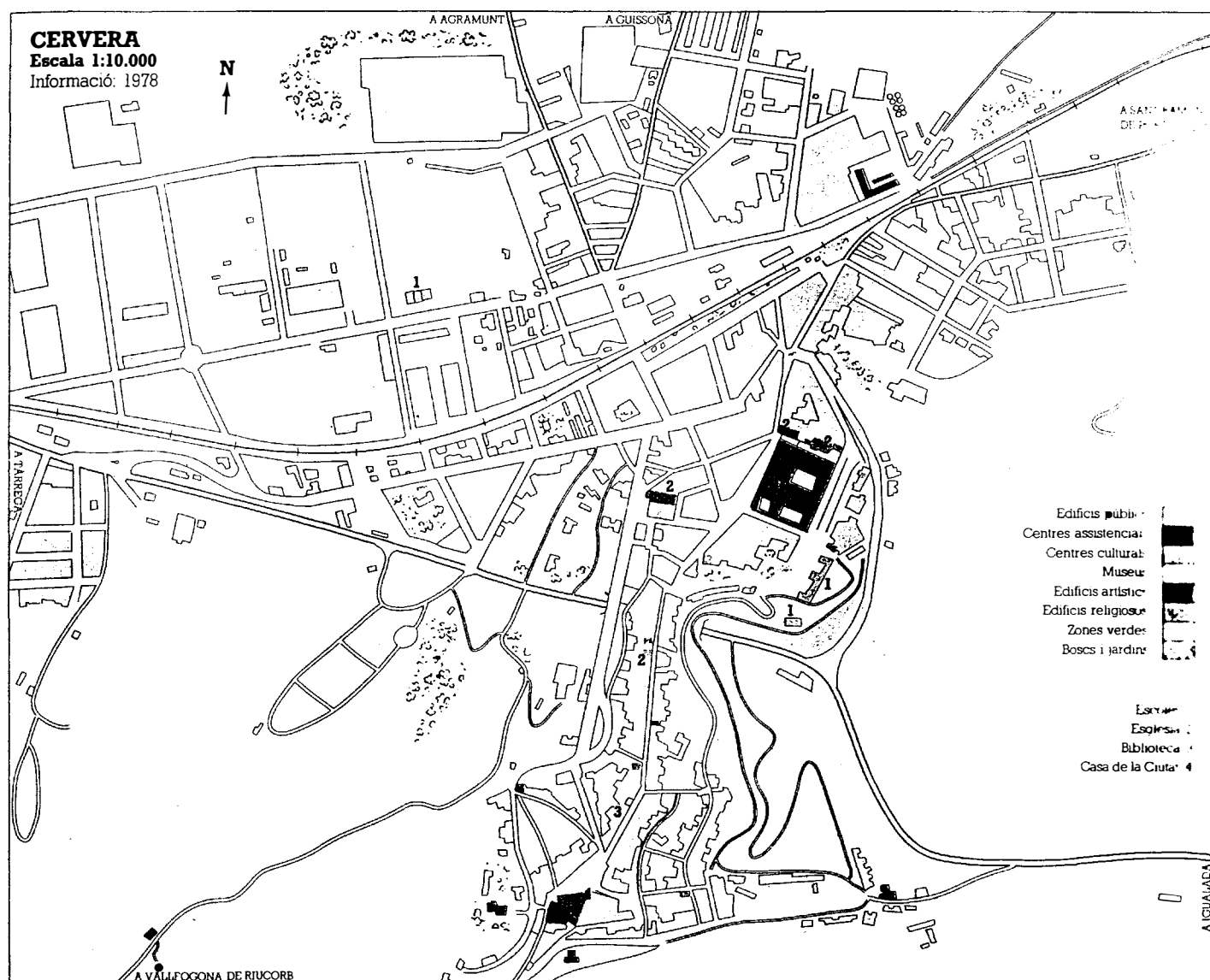
És famosa la **batalla de Rubinat**, lliurada els dies 21 i 22 de juliol de 1462, en la qual Joan II derrotà la host barcelonina, formada per la Diputació del General de Catalunya i el castlà de Cervera, Jofre de Castre, amb gent de la Segarra i l'Urgell. Joan Aimeric traí la causa del país i obrí les portes de Rubinat a Joan II, les tropes del qual, comandades per l'arquebisbe de Saragossa, Alfons d'Aragó, pogueren des d'ací llançar-se sobre les forces del Principat. En la lluita moriren molts barcelonins, es diu que hi hagué més de set-cents morts, i el rei Joan II capturà diferents caps de l'oposició (Hug de Cardona, senyor de Bellpuig, Guillem de Cardona, Roger d'Erill, Jofre de Castre-Pinós i d'altres), que moriren executats el març de 1463.

El poble de Rubinat és format per dos carrers més o menys paral·lels al voltant de l'església de **Santa Maria de Rubinat**, un notable edifici romànic de tres naus, que tenia primitivament tres absis. Avui dia conserva un sol dels dos absis menors originals; l'altre absis menor es va refer i en lloc del principal es va fer un gran presbiteri quadrat. Al costat té un esvelt campanar dels segles XVII o XVIII. Es conserven encara les restes molt malmeses del seu antic castell.

CERVERA

La ciutat de Cervera, centre comarcal de la Segarra, es troba enlairada a 542 m d'altitud sobre la carena d'un tossal proper a la riba dreta del riu d'Ondara, carena que ressegueix de cap a cap el carrer Major, eix de la població. La primitiva estructura urbana, formada a redós del castell de Cervera, era ja consolidada a la darrerria del segle XII, dominant la vall de la ribera de Cervera. Era formada per un carrer central de cases unides formant vila closa i amb el temps les edificacions s'anaren estenent per la part alta del tossal en direcció a tramuntana, donant a la població la forma estreta i allargassada característica que s'ha conservat als barris antics. Els darrers decennis, amb la industrialització, s'han format nous barris al nord de la ciutat.

Actualment es poden distingir, en línies generals, tres grans zones urbanes que s'han anat configurant al llarg del temps: el nucli antic que comprèn la **Plaça Major**, el **Carrer Major**, carrerons i placetes adjacents, i els barris de **Sant Cristòfol**, **Sant Francesc**, **Sant Domènec** i **Sant Magí**; la part moderna que és el resultat del creixement de la població en direcció al nord i que s'estén aproximadament fins a la via del ferrocarril; i finalment les noves barriades, que són grups de cases de construcció molt recent, com el **Mirador del Riu d'Ondara**, els **Ametllers**, el **passeig del Corregidor**, la **carretera d'Agramunt**, la de **Guissona** i la **Ciutat Jardí**.

El **castell de Cervera**, bastit en una elevació anomenada **Montserè**, dominant la vall del riu d'Ondara, fou el nucli que originà la vila; actualment en queden pocs elements però les restes que es conservaven a principi del segle XX el mostraven com un robust edifici de planta rectangular dotat d'una torre cilíndrica a cadascun dels angles. A poca distància i dalt de l'anomenat **coll de les Savines**, trobem els tres edificis més representatius de la Cervera antiga: el temple de Santa Maria, el campanar i la casa de la ciutat.

L'església parroquial de **Santa Maria** és l'edifici religiós més important de la ciutat i constitueix un notable exemplar del gòtic català. La planta és de tres naus, la central més àmplia i més alta que les laterals; els braços del creuer les separen de l'absis, poligonal, amb vuit capelletes. Al voltant de l'altar major hi ha el deambulatori i a l'extrem de cada un dels braços del creuer s'obren tres capelles. Les voltes de la coberta són sostingudes per dotze pilars, dos dels quals a la part interna de la façana principal, tots amb esveltes columnes adossades. De les tres portes que donen accés a l'interior, la de la façana principal és situada sobre un conjunt de graus que salven el desnivell entre l'església i el carrer. Tot i que són obra del segle XIX, els arcs ogivals de la portada, la rosassa i el parell de finestrals amb mainell imiten perfectament l'estil gòtic de la resta de l'edifici. La porta usual d'entrada és la del costat nord, dita de **les Núvies**, construcció barroca del segle XVIII en forma d'atri, situada entre un contrafort de l'església i l'antiga capella de Santa Eulàlia. La tercera porta és encarada a migdia i condueix a l'antic fossar; és una interessant portada romànica, resta de la primitiva església de **Sant Martí**, recentment descoberta, que mostra al timpà la imatge de Sant Martí de Tours partint la seva capa amb el pobre.

El temple té, a l'interior, 50 m de llargada, 22.5 m d'amplada sense les capelles laterals i 22 m d'alçada. Les vidrieres de més vàlua artística foren fetes el 1413 pel mestre francès Coló de Maraya. L'altar major és presidit per la imatge de la *Mare de Déu del Coll de les Savines*, escultura romànica del segle XIII tallada en fusta, venerada com a patrona de la població. Entre les nombroses capelles laterals es destaca la del Sant Misteri, on és objecte de devoció una relíquia de la *Vera Creu*, coneguda amb aquest nom per un prodigi ocorregut el 1540; l'altar actual és obra de l'escultor manresà Jaume Padró (1788), ajudat pel seu fill Tomàs. També són dignes d'esment els *sepulcres de Ramon Serra el Vell, de Ramon Serra el Major i de Berenguer de Castelltort*, el fundador del primitiu hospital, tots tres amb imatges i realitzats a la segona meitat del segle XIV. Entre les peces d'orfebreria sobresurt la notable *Creu processional de Sant Nicolau*, obra de Bernat Lleopard (1453) en argent daurat.

Les primeres notícies de la construcció del temple conegudes són del principi del segle XIV, però l'obra, per la seva magnitud, durà tota aquesta centúria i part de la següent. Les despeses foren a càrrec de la vila i contribuïren amb aportacions monetàries les confraries i molts nobles, mentre que altres cerverins feren prestacions personals; també s'hi esmerçà part de les multes imposades pel consell municipal. El 1358 fou consagrat l'altar major i cinc anys després s'enllestia el presbiteri; a mitjan segle XV l'obra era pràcticament acabada. En segles posteriors s'hi feren noves obres, com la cripta sota l'altar major (1588), la nova capella del Sant Misteri, iniciada el 1630, i el trasllat del cor (1775) des del centre de l'església al voltant de l'altar major. Però la reforma més important fou la del 1821, quan a causa del mal estat de la façana aquesta fou enderrocada i edificada de nou en una posició més avançada, cosa que va permetre l'allargament de les naus i la construcció de noves capelles i del cor elevat.

El **campanar** és situat entre l'extrem d'un dels braços del creuer de l'església de Santa Maria i la part posterior de la casa de la ciutat. És una construcció de planta octogonal amb amplis finestrals gòtics amb decoració calada. Una cornisa formada amb estrets arcs trilobulats corona el cos principal i la part superior és ocupada per un segon pis que alberga les campanes

del rellotge. La seva construcció s'allargà del segle XIV al XV i en fou un dels mestres d'obres Pere de Vall-llebrera, que a mitjan segle XV enllestí la part dels finestrals on eren col·locades les campanes i tancà la volta. A la fi del mateix segle s'hi instal·là el primer rellotge mecànic. Una de les campanes més antigues conservades és l'anomenada *Seny Major*, fosa el 1424 pel mestre campaner Mateu de l'Olm. A la part de llevant s'hi troba adherida una petita torre, el *comunidor*, des del qual els capellans beneïen el terme i comminaven les tempestes. Actualment una escala metàl·lica enllaça aquesta construcció i la casa de la ciutat.

La **casa de la ciutat** es troba davant el campanar, presidint la Plaça Major. És un notable edifici barroc amb una interessant façana, que té dos portals rectangulars adovellats i unes altres tres portes, també rectangulars, més petites; sobre els primers hi ha senyals escuts amb el senyal de la ciutat i, més amunt, finestres amb frontó de volutes; damunt cada una de les portes petites hi ha un doble balcó, la llosa dels quals és sostinguda per cinc mènsules, cadascuna amb una figura humana de mig cos que representen personatges del mercat, els sentits corporals i al·lusions a la presó; el segon pis mostra un rengle de petites finestres i l'edifici és coronat per un ample ràfec.

Encara que aquesta façana presenta un conjunt molt harmònic, en realitat fou feta en dues etapes. L'obra original fou projectada i realitzada per Francesc Puig a la segona meitat del segle XVII; l'ampliació, que representà una prolongació de l'edifici pel costat de llevant i la construcció d'un altre portal amb l'escut i finestra a la part superior i el doble balcó al seu costat, imitant l'obra primitiva, fou dissenyada per Jaume Padró i portada a terme per Marc Gaudier cent anys després que la primera.

PLAÇA MAJOR (CERVERA).

El **Carrer Major** és l'artèria principal de la població, que uneix el nucli antic i l'eixample modern. Igual com la **Plaça Major** conserva encara part de les antigues voltes o porxos que protegien els vianants. S'hi troben alguns interessants edificis de la noblesa cerverina, com la **Casa Joan**, que data del 1594. Un altre edifici notable és l'actual **Residència Mare Janer**, antiga casa delmiera del monestir de Santes Creus que a la fi del segle XVII passà als jesuïtes i durant el regnat de Carles III fou destinada a col·legi major; s'hi conserva la cel·la que ocupà Jaume Balmes mentre estudià a la Universitat de Cervera. A l'església de **Sant Bernat**, annexa, de la qual resten alguns elements, ara en curs de restauració, se celebrà la cort del 1359, tan decisiva en la formació de la Generalitat de Catalunya, i s'hi signaren el 1469 els pactes matrimonials entre Ferran II de Catalunya-Aragó i Isabel I de Castella.

En el mateix carrer Major hi ha el **Centre Comarcal de Cultura**, institució formada per l'Arxiu Històric Comarcal (amb el fons documental municipal, el de la comunitat de preveres, el notarial i el comarcal), per la Biblioteca Popular, pel Museu Duran i Sanpere (instal·lat en part a l'antiga església de **Sant Joan de Jerusalem**, bastida pels hospitalers el segle XII) i pel Museu del Blat i de la Pagesia. Aquest casal havia estat el d'una fundació benèfica i docent fundada al segle XVIII per Antoni Martínez, que la destinà a col·legi de noies.

A la fi del carrer Major hi ha una torre, testimoni de l'antic conjunt defensiu que tancava la població pel costat del nord. A partir d'aquest punt, conegut en altre temps pel **portal de Santa Maria**, i seguint la **Barbacana**, trobem el sector encarat a sol ixent de les muralles que havien tancat la població. Construïdes principalment durant el segle XIV, avui es troben en període de restauració. Restava un bon pany de muralles, amb els merlets i passos superiors, reforçades a intervals per diverses torres quadrangulars. El 1982 s'inaugurà, vora les muralles, el *monument a la Generalitat de Catalunya*, obra de Josep M. Subirachs. S'han conservat altres cinyells de ronda, els típics **carrerons de les Bruixes i de Sabater**, que corren paral·lels a la part més antiga del carrer Major i són coberts de tant en tant pels passos elevats que comuniquen el costat posterior d'algunes cases. Fora d'aquest nucli antic hi ha dos estrets carrers que són testimoni del florent call jueu medieval.

Prop del call, hi ha l'imponent edifici de la **Universitat de Cervera**, exempt i de grans proporcions. La planta, rectangular, mesura 115.7 per 90.2 m. A la part central de la façana

exterior, d'estètica barroca, hi ha, voltat de quatre columnes, el portal principal d'accés, sobre el qual són situades una placa de bronze laudatòria del monarca fundador, Felip V el 1718, la imatge de la Immaculada Concepció, patrona de la institució, i, en el punt més elevat, la corona reial. La segona façana, que s'obre al primer pati, és d'estil neoclàssic, amb un bell frontó que mostra una al·legoria de la Saviesa en gran relleu. Als costats s'aixequen dos campanars de 33 m d'alçada, coronats amb l'efígie d'una àguila. Entre els dos grans patis quadrats, al primer pis, hi ha l'edifici de la capella o *Paranimf*, que conserva un admirable retaule d'alabastre en colors obra de Jaume Padró; és dividida en tres naus amb cobertes sostingudes per pilars i una cúpula hemisfèrica. Les finestres laterals tenen vidrieres de colors que il·luminen el recinte.

CARRER DE LES BRUIXES (CERVERA).

L'autor dels plans de la Universitat fou Francesc Montagut, arquitecte militar, encara que després foren modificats diverses vegades, entre d'altres per Juan Martín Cermeño. Les obres començaren el 1718 i l'edifici fou inaugurat oficial-

ment el 1740. Després del trasllat definitiu de la universitat a Barcelona (1842), l'edifici fou destinat a diverses funcions (caserna, presidi, magatzems comercials ...), i des del 1887 esdevingué col·legi i noviciat dels claretians on Francesc Naval hi organitzà un important museu pedagògic.; el 1936-39 acollí alguns tallers de confecció i s'habilità com a seu de refugiats. Restaurat modernament, ara és la seu d'un institut d'ensenyament mitjà, d'una secció de formació professional, d'un centre associat a la Universitat a distància i d'un dipòsit de documentació.

Prop de la Universitat hi ha l'església de **Sant Antoni**, que té el seu origen en un primer edifici del segle XIII (1278) on els antonians establiren un hospital que acollia els atacats pel mal de foc. Fou refeta el 1787, any que es bastí la portada barroca aprofitant elements d'una obra del segle XVI. Davant l'amenaça de ruïna s'hi han fet obres de consolidació que han respectat la disposició de la façana i han deixat al descobert el campanar, de planta rectangular.

Situades a la part més baixa de la població hi ha dues petites esglésies que només s'obren el dia del seu patró, la de **Sant Cristòfol** i la de **Sant Magí**, i que donen nom als barris que les envolten, i les restes de dos grans convents fundats extramurs, el de **Sant Francesc d'Asís**, creat el 1245, de franciscans, dit de **Santa Maria de Jesús**, i el de **Sant Domènec**, establert al principi del segle XIV, de dominicans, dit de **Sant Pere Màrtir**.

Ja fora de la població, ubicades vora del riu d'Ondara, hi ha les antigues esglésies de Santa Magdalena i de Sant Pere Gros. L'església de **Santa Magdalena** és una obra gòtica de la fi del segle XIV sobre una construcció anterior que havia estat regida per una comunitat de monges les quals tenien també a llur càrrec un hospital de llebreros; l'edifici es troba actualment bastant malmès.

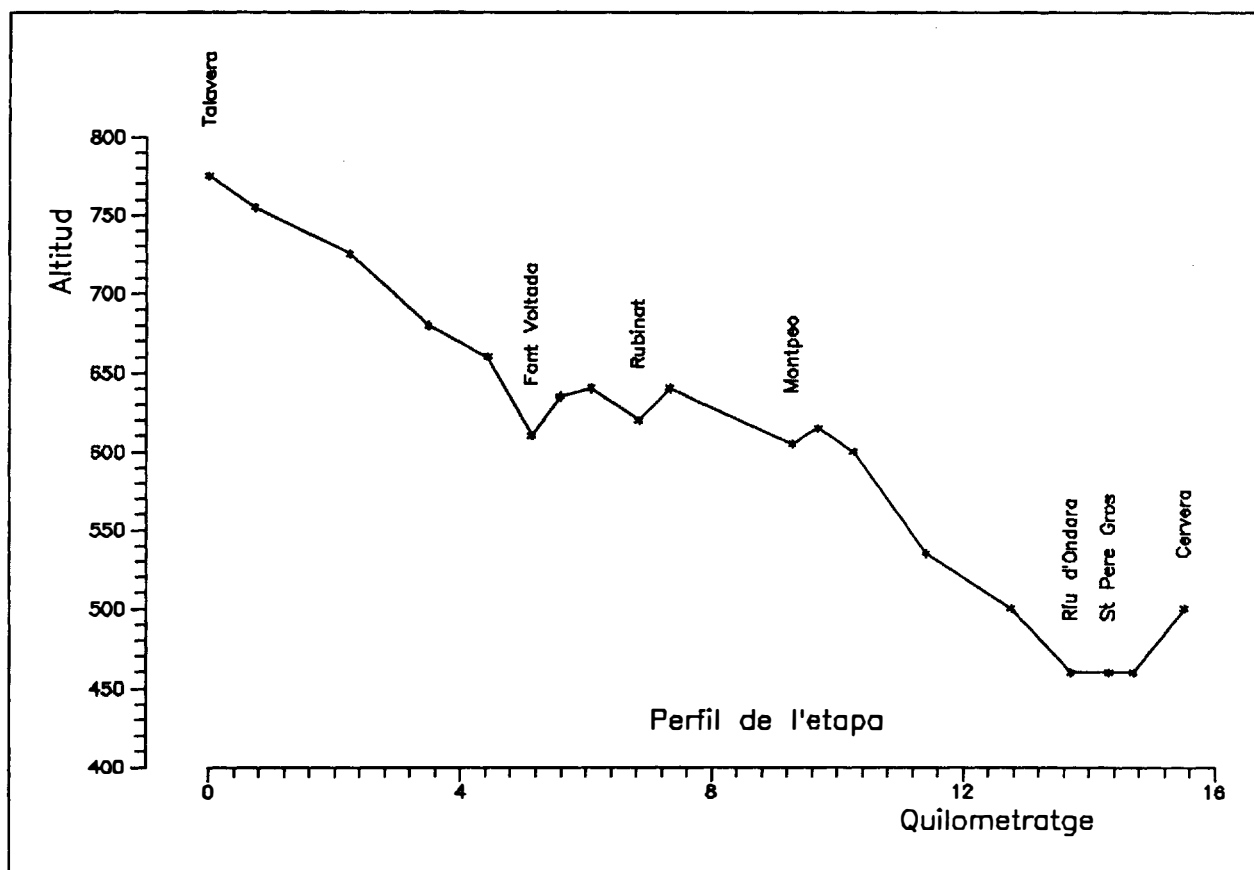
L'església de **Sant Pere Gros** és un interessant edifici romànic del segle XI, de planta circular, coberta amb una cúpula i amb un absis que sobresurt a l'exterior; el diàmetre interior és de 5 m i l'exterior prop de 10, amb un mur d'uns 2.3 m de gruix, que permet una escala interior que mena a la teulada. Esmentada per primera vegada el 1072, fou donada a Sant Pere de Rodes el 1079 perquè hi fundés un monestir; com que no es pogué dur a la terme la fundació, el 1081 fou cedida a Ripoll, que hi establí un priorat benedictí. Amb els anys anà decandint, especialment des del segle XIV, i totes les edificacions s'anaren arruïnant llevat de l'església que ha estat restaurada pel Patronat del Centre Comarcal de Cultura de Cervera.

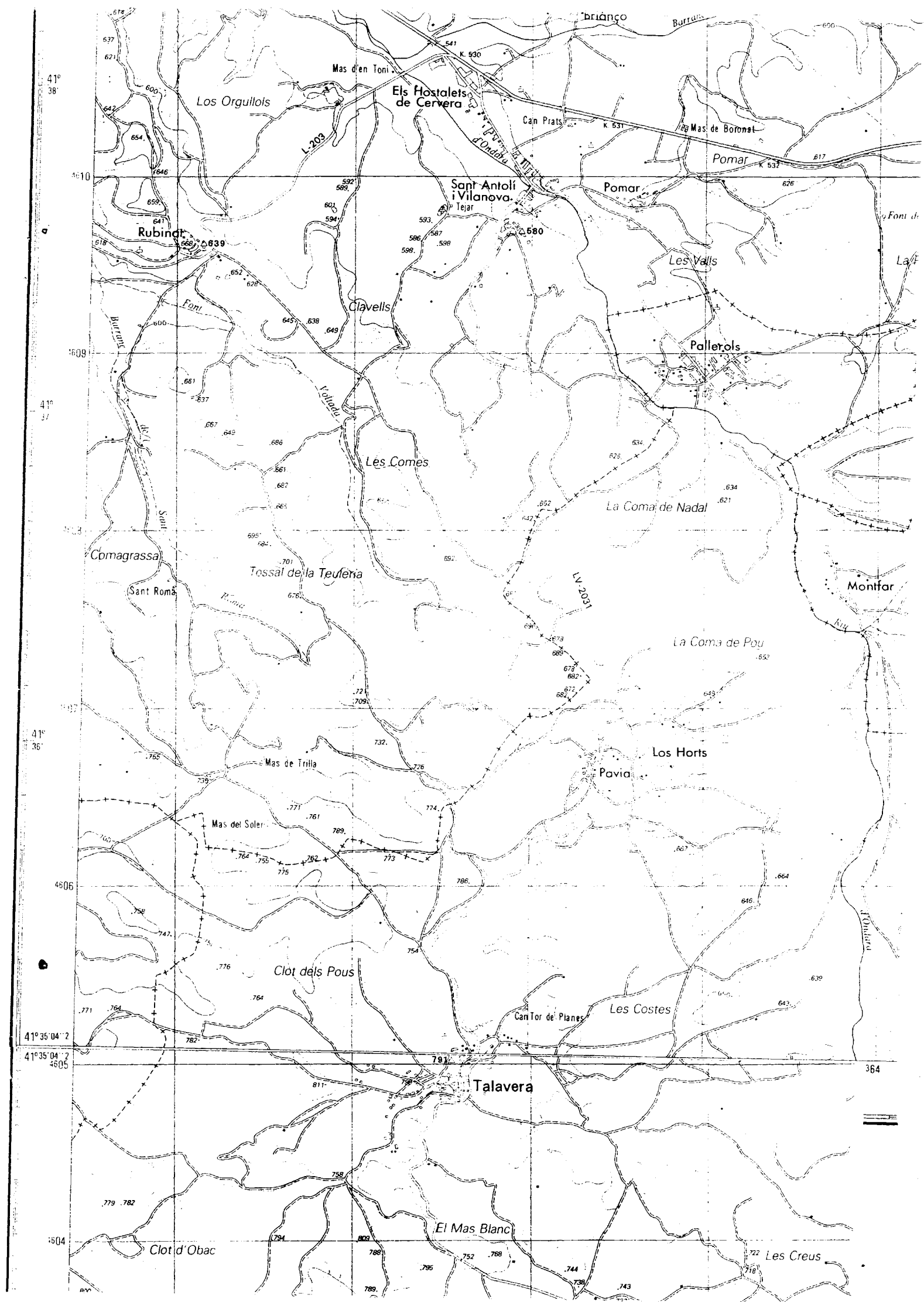

SANT PERE EL GROS

BIBLIOGRAFIA

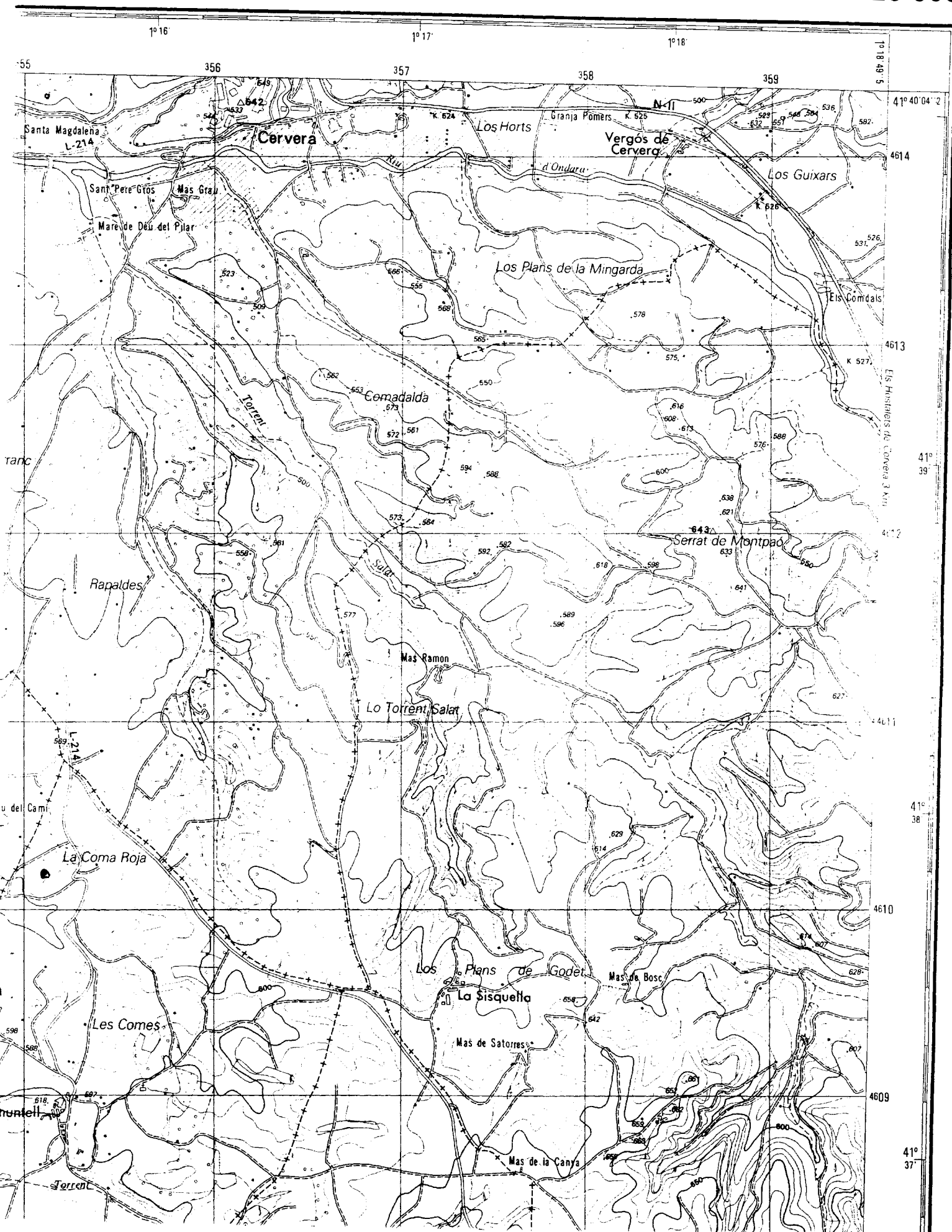
- ## Gran Geografia Comarcal de Catalunya.
Volum 9. La Segarra, l'Urgell i la Conca de Barberà.
Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona. (1ª Edició, 1983).
- ## Gran Enciclopèdia Catalana.
Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona. (1ª Edició, 1969).
- ## Això és Catalunya. Guia del Patrimoni Arquitectònic.
Departament de Cultura de la Generalitat.
Editorial Plaza i Janés. Barcelona. (1ª Edició, 1988).
- ## Topogua del GR-7-1. 1er Fascicle : Pinós - Vallfogona de Riucorb.
Comitè Català de Senders de Gran Recorregut. (1ª Edició, 1986).
- ## Cervera (34-15) 390-I. MTNE.
Dirección General del Instituto Geográfico Nacional. (1ª Edició, 1984)
Escala 1:25.000
- ## Sant Guim de Freixenet (34-15) 390-II. MTNE.
Dirección General del Instituto Geográfico Nacional. (1ª Edició, 1984)
Escala 1:25.000
- ## Dibuixos d'En Bernat Salvador.

390-I
(34-15)

ESCALA 1:25.000

DESCRIPCIÓ DEL RECORREGUT

	Horari	
Parcial	Total	Quilòmetres

0.00	0.00	0.000
------	------	-------

Comencem l'etapa d'avui al poblet de Talavera de la Segarra, el més enlairat de l'aquesta comarca. Ens situem a la cruïlla del carrer de la Plaça amb el carrer Major (775 m) i anem per aquest en direcció nord. A la dreta deixem un carreró que baixa cap enrera pel costat de la bústia de Correus i la pista que puja des de la bàscula del poble situada al peu la carretera.

Si la boira ens ho permet, a la ratlla de l'horitzó septentrional podrem albirar els cims nevats de la serralada del Pirineu i a llevant, la característica silueta de la muntanya de Montserrat.

Se'ns uneix un carrer que baixa de la part alta del poble; davallem suaument i continuem per un camí amb sòl de terra. Sortim del nucli urbà.

0.04	0.04	
------	------	--

A la dreta deixem una àmplia pista que tot fent un gran revolt cap enrera baixa vers la carretera. El camí segueix endavant paral·lel a la carretera.

0.03	0.07	
------	------	--

Deixem un camí herbós que baixa per la dreta.

0.02	0.09	
------	------	--

Per l'esquerra se'ns uneix un camí que baixa d'uns camps i pel mateix cantó i en el mateix punt se'ns separa un altre que puja.

0.01	0.10	0.730
------	------	-------

Arribem en un petit coll on ens trobem amb una bifurcació (755 m); hem de continuar per la branca que decanta cap a la dreta. Un centenar de metres més endavant hi ha una altra bifurcació; ací també hem d'anar cap a la dreta. Pugem lleugerament i continuem paral·lels a la carretera.

0.05	0.15	
------	------	--

Passem a frec de la torreta d'una línia de conducció elèctrica. Planegem; a la dreta tenim la magnífica panoràmica de la capçalera de la vall del riu d'Ondara.

El camí fa un revolt cap a l'esquerra vorejant un turonet i separant-se de la carretera. Davant veiem la vall transversal del barranc del Prat per on passa la carretera general de Barcelona a Lleida; les aigües d'aquest barranc s'uneixen a les del riu d'Ondara als peus de Rubinat.

0.06 0.21

Al final d'un tram d'obaga se'ns uneix un camí que puja per la dreta i una mica més endavant ho fa un que baixa per l'esquerra; poc després en deixem un que baixa cap a la dreta.

Comencem a baixar; el camí fa algunes ziga-zagues per entremig d'una pineda esparsa. Per ací abandonem el terme municipal de Talavera de la Segarra i entrem en el de la Ribera d'Ondara.

0.06 0.27 2.230

Arribem en un collet (725 m); per la dreta se'ns afegeix un camí planer i en deixem un que baixa cap a uns camps. Pocs metres més endavant se'ns separa un camí que davalla vers l'esquerra; nosaltres seguim endavant planejant.

0.05 0.32

Al costat d'un pi solitari trobem una bifurcació; hem d'agafar la branca, més fressada, de l'esquerra.

0.01 0.33

Troblem una nova bifurcació amb un grup de pins a l'enforcall; ara seguirem pel trencall de la dreta. La branca de l'esquerra baixa cap a la capçalera del torrent de Sant Romà.

Davallem lleugerament; travessem un altiplà amb sembrats.

0.08 0.41 3.480

Se'ns uneix per l'esquerra un camí que puja de la vall de Sant Romà (680 m). Continuem travessant l'altiplà en direcció nord.

0.03 0.44

En arribar enfront del tossal de la Teuleria trobem una bifurcació; hem de rebutjar la branca de l'esquerra que s'enfila pel vessant del tossal i continuar per la de la dreta que el voreja per la banda de llevant.

0.04 0.48 4.080

Passem a frec d'una petita edificació que queda a l'esquerra del camí.

0.02 0.50

En acabar de vorejar el turó deixem un camí herbós a l'esquerra. Al fons de la vall de Sant Romà podem veure una curiosa edificació; correspon a les antigues instal·lacions del manantial de les aigües de Rubinat.

0.02 0.52 4.430

Enfront d'un altre turó el camí torna a bifurcar i novament triem la branca de la dreta (660 m). Després de planejar una mica comencem a davallar vers el barranc de la Font Voltada.

0.05 0.57

En un revolt, passem pel costat d'un notable exemplar de pi; al fons, en direcció nord, dividim el poblet de Rubinat. Continuem baixant decantant-nos cap a la dreta.

0.02 0.59 5.130

Arribem al fons del barranc (610 m) i el creuem per un pont atalussat. Just a l'altra banda el camí bifurca; agafem la branca de l'esquerra que puja fent un revolt.

Una mica més endavant, en el revolt, podem abandonar el camí i fer drecera enfilant-nos pel rocallís esmicolat de la nostra esquerra. Pocs metres més amunt retrobem el camí, que segueix pujant tot fent un revolt cap a la dreta i passant per entremig d'uns talussos curiosament estratificats. Ben aviat s'acaba la suau pujada; planegem.

0.07 1.06 5.580

Desemboquem en un camí transversal (635 m); l'hem de seguir cap a l'esquerra. Immediatament trobem un trencall a la dreta el qual rebutgem; continuem endavant planejant.

0.03 1.09 5.930

Arribem en una bifurcació; deixem la branca de la dreta que planeja i continuem per la de l'esquerra que puja amb fort pendent durant uns pocs metres.

0.02 1.11 6.080

Enfront d'un turonet trobem una nova bifurcació (640 m); ara rebutgem la branca de l'esquerra que planeja i escollim la de la dreta que s'enfila suaument.

Anem paral·lels a la direcció que segueix la vall del riu d'Ondara just abans de la seva

confluència amb el barranc del Prat. Poc després descobrim davant nostre el poblet de Rubinat; ens hi acostem en suau davallada.

0.06 1.17

Passem per davant d'una casa que queda a l'esquerra del camí. Més endavant, deixem, a la dreta, un cobert per emmagatzemar el farratge i, a l'esquerra, la gran nau d'una granja d'avi-ram. Se'ns uneix un camí per l'esquerra.

0.02 1.19 6.830

Passem per davant de la creu de terme de Rubinat, malauradament escapçada, i arribem a la carretera d'accés al poble enfront de la bàscula municipal, als peus de l'església de Santa Maria (620 m).

Hem de continuar per la pista encimentada que puja cap al nucli urbà; a l'esquerra deixem un camí que baixa i un que planeja per davant d'una nau. La pista va pujant pel vessant del turó de Rubinat.

0.05 1.24

En arribar enfront d'una antiga era, la pista fa un revolt cap a la dreta. Ací l'hem d'abandonar per tal de continuar per un camí que surt planejant cap a l'esquerra en direcció nord-oest.

0.02 1.26 7.330

Arribem en una bifurcació al peu d'un petit turó (640 m); el GR segueix per la branca de la dreta que puja lleugerament.

0.03 1.29

Troblem una nova bifurcació (645 m) i tornem a escollir la branca de la dreta que de moment planeja i després baixa lleugerament. A la vall, a la riba del riu d'Ondara, podem veure-hi el poblet de Sant Pere dels Arquells.

0.06 1.35 7.960

En un revolt se'ns uneix un camí per l'esquerra.

0.05 1.40 8.460

Deixem un camí pedregós que baixa per la dreta i pocs metres més endavant un que ho fa per l'esquerra. Pugem lleugerament.

0.02 1.42

A la dreta del camí veiem les restes d'una estructura metàl·lica. Continuem la suau pujada fins arribar al llom del terreny (625 m).

Comencem a davallar suaument vers la collada de Montpaó; a l'altra banda del coll, al costat d'una edificació, veiem un petit campanar.

0.06 1.48 9.280

Hem arribat a l'ampla collada de la serra de Montpaó on hi ha una cruïlla amb un pal indicador (605 m). La branca de la dreta baixa cap a Sant Pere dels Arquells (20 min); és la variant GR-7-1-1 que va directament cap al Mas Suau. Nosaltres continuarem per la branca de l'esquerra en direcció a Cervera (1 h); pugem suaument en direcció nord-oest.

0.01 1.49

Passem per davant d'una esplanada vorejada de cedres i xiprers i amb curiosos ornaments. Al seu extrem hi ha una casa que és un refugi de caçadors i més enllà hi ha el campanaret que veiem quan baixàvem cap al coll; a l'altra banda del camí hi ha una petita torre de guaita que també forma part del conjunt.

Deixem un trencall a l'esquerra i continuem en la direcció que portàvem. Un centenar de metres més endavant trobem una bifurcació (615 m); rebutgem la branca de la dreta que puja vers el cim de Montpaó i seguim per l'esquerra planejant.

A la dreta, dalt del serrat de Montpaó, podem veure la fita del vèrtex geodèsic (643 m). A l'esquerra tenim la capçalera d'una petita vall tributària del Torrent Salat.

1.10 1.59

El camí decanta cap a la dreta i comença a baixar; ací deixem un caminet que, seguint recte, va a parar en una esplanada amb un parell de grosses alzines que mig amaguen una petita edificació.

0.02 2.01 10.260

Arribem en una àmplia collada guarnida d'alzines, on trobem una bifurcació al costat d'una caseta (600 m). Hem de rebutjar la branca de l'esquerra que continua per la carena en direcció oest i agafar la de la dreta que comença a baixar per una petita vall. Baixem vorejant camps i deixant alguns trencalls a banda i banda.

0.13 2.14

Se'ns uneix una pista per l'esquerra.

0.02 2.16 11.410

Desemboquem en un camí transversal que baixa per l'esquerra; el seguim cap a la dreta i així creuem el tàlveg de la vall tot passant pel costat d'un marge (535 m). A l'altra banda girem cap a l'esquerra per tal de continuar baixant; ací se'ns ha unit un camí per la dreta.

0.04 2.20

A l'esquerra, a l'altre vessant de la vall, hi ha una petita construcció.

0.01 2.21

Per la dreta se'ns uneix un camí; des d'aquest punt podem veure, en el camp que queda enlairat a la dreta, una bonica cabana de marge. Més o menys per aquesta zona fem el canvi de municipi i passant del de la Ribera d'Ondara al de Cervera.

0.03 2.24

Novament se'ns incorpora un camí per la dreta, aquest procedent d'un camp on hi ha una petita edificació. Més enllà, per l'esquerra, se'ns uneix un camí que puja dels camps situats en el fons de la vall.

Passem per un tram que queda enlairat per damunt del llit del torrent.

0.06 2.30

Un nou camí s'incorpora per la dreta; en el camp de l'esquerra hi ha una bonica cabana. Passem pel costat d'un tram de marge molt ben conservat.

0.02 2.32 12.760

Rebem un camí que baixa per la dreta tot fent un revolt (500 m).

0.03 2.35 13.010

Per l'esquerra se'ns uneix un camí que puja del llit del torrent; és el camí d'accés a l'ermita de Sant Ermengol situada dalt d'un turó a l'altra banda de la vall.

0.01 2.36

Passem pel costat d'una petita capella commemorativa de l'Any Marià 1988. Compte, quan el camí ample que seguim tomba cap a la dreta l'hem d'abandonar i continuar per un de menys fressat que va recte per davant d'unes casetes amb petits horts; el nom de la primera d'elles és Llangostet.

Davant, si no hi ha boira, podrem veure, enlairada dalt del turó, la vila de Cervera.

En arribar al final dels horts el camí travessa el petit rierol i continua vers els camps de l'altra banda on veiem una caseta aïllada. **Compte**, ací l'hem de deixar i continuar per un senderol no massa marcat que va seguint el curs de l'aigua.

0.07 2.43 13.710

Desemboquem en un camí transversal que va paral·lel al riu d'Ondara pel peu del turó de Cervera (460 m); l'hem de seguir cap a l'esquerra pel costat d'una tanca de filferro. A l'esquerra veiem les naus de la granja de Can Grau.

0.02 2.45 13.910

Arribem en una cruïlla (460 m); la branca de l'esquerra va cap a Granyena i la que segueix recta ens portaria a l'església romànica de Sant Pere Gros. El GR segueix cap a la dreta per anar a creua el riu d'Ondara.

Nota.- Tot i que queda fora de la ruta farem una visita a Sant Pere Gros perquè s'ho mereix. Així doncs, una vegada arribats en aquesta cruïlla seguirem endavant.

0.05 2.50 14.310

Església de Sant Pere Gros. *Després de la visita retornem pel mateix camí.*

0.05 2.55 14.710

Tornem a la cruïlla, on retrobem el GR. Hem de baixar cap al riu d'Ondara.

0.01 2.56

Passem el riu a gual; en aquest tram la petita quantitat d'aigua que passa va canalitzada. Una vegada a l'altra banda, la pista se'n va cap a l'esquerra; nosaltres hem d'anar per l'antic camí que puja per la dreta per entremig de marges amb el sòl força malmès i ple de pedres.

Poc després desemboquem a la pista que havíem deixat, la seguim cap a la dreta pujant. Una mica més enllà se'ns uneix una pista planera per l'esquerra. Pugem.

Baix, a la dreta, podem veure els horts que hi ha a la riba del riu. Més endavant planegem una mica; a l'esquerra, penjades a l'extrem del turó, hi ha les primeres cases de Cervera. Tornem a pujar.

0.10 3.06 15.310

Passem per davant d'una creu de terme; ací deixem dos camins que baixen vers el riu, un

surt cap enrera i l'altre endavant.

0.03 3.09 15.510

Després de girar cap a l'esquerra, desemboquem en una placeta encimentada (500 m); en aquesta placeta hi ha el Magatzem de Patates d'en Pere Pomés.

Passada la placeta hem d'anar cap a l'esquerra pel carrer de Sant Cristòfol que ens portarà enfront de l'església d'aquest sant. Una vegada allí podem pujar per la Costa de Sant Cristòfol per anar cap a l'església de Santa Maria o bé seguir pel carrer Nou que surt per la dreta.

Si seguim pel carrer Nou arribarem a la Barbacana de Pere III on hi ha el Monument a la Naixença de la Generalitat (Cervera 1359). Continuem pujant pel costat de la muralla.

0.10 3.19

Passat el portal de la muralla s'arriba a la plaça de Santa Anna. En aquest indret finalitzem l'etapa d'avui.

Agustí Poch

Gener 1993